

Mehmet ATASEVER
Kamu İhale Kurumu
Kurul Üyesi
mhatasever@gmail.com

TÜRKİYE'DE İLAÇ FİYATLANDIRMA SİSTEMİ

Türkiye'de 2003 Yılında uygulamaya konulan Sağlıkta Dönüşüm Programı ile beraber ilaç fiyatlandırma sistemi tamamen değişmiştir. Türkiye'de ilaç fiyatlarının belirlenmesinde 2004 yılından itibaren referans fiyat sistemi uygulanmaktadır. İlaç fiyatlarının belirlenmesi AB ülkeleri arasında belirlenen kaynak ülkeler Fransa, İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan'dır. İlaç fiyatları; bu beş ülkedeki depocuya satış fiyatlarından en ucuzunun gerçek kaynak fiyat (referans fiyat) olarak kabul edilmesiyle belirlenmektedir.

A. İlaç Fiyatlandırma Sistemi

Gerçek kaynak fiyat depocuya satış fiyatıdır. Bu fiyat, belirlenen ülkeler içinde ruhsatlı ve piyasada satışı olan referans ürünün depocuya iskonto hariç en düşük satış fiyatıdır. Ancak, ilgili ürünün imal veya ithal edildiği ülkeler, kaynak ülkelerin dışında olup, bu ülkelerde kaynak ülke fiyatlarının altında belirlenmiş bir depocuya satış fiyatı var ise, depocuya satış fiyatı düşük olan ülkedeki fiyat, gerçek kaynak fiyat olarak kabul edilir. Gerçek kaynak fiyat para birimi olarak Avro kullanılır. İlgili ürünler için gerçek kaynak fiyatların takibinden ve Sağlık Bakanlığına beyan edilmesinden firmalar sorumludur. Gerçek kaynak fiyat takibinde ulusal ya da uluslararası veri tabanları kullanılabilir. Sağlık Bakanlığı gerekli gördüğünde ulusal veya uluslararası veri tabanlarını ve/veya resmî yollar kullanılarak beyan edilen gerçek kaynak fiyatların kontrolünü yapabilir.

Fiyat değişimi, TL/Avro kuruna bağlanmıştır. Beşeri tıbbi ürünlerin fiyatlandırılmasında kullanılacak Türk lirası cinsinden bir Avro değeri; bir önceki yılın Resmî Gazete 'de ilan edilen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın günlük Avro satış kuru gerçekleşmeleri esas alınarak hesaplanacak olan yıllık ortalama Avro değerinin yüzde 70 olarak belirlenen uyarılma katsayısı ile çarpılması suretiyle belirlenir. Sağlık Bakanlığının daveti üzerine Fiyat Değerlendirme Komisyonu olağanüstü toplanarak ta fiyatları değerlendirebilmektedir. Bu uygulama ilaç fiyatlarının uluslararası gelişmeler karşısında ayarlanması için önemlidir.

Türkiye'deki Avro kuru 19.02.2019 tarihi itibarıyla geçerli olacak şekilde %26,4 arttırılarak 2,6934 TL'den

3,4037 TL'ye yükseltilmiş ve Avro değerinin %70'i %60 olarak değiştirilmiştir (İlaç Fiyat Tebliği). Beşeri tıbbi ürünün fiyatının belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar tebliğ ile yayımlanmış ve izlenecek yol ve adımlar ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Son olarak Türkiye'deki Avro kuru 14.02.2020 tarihi itibarıyla geçerli olacak şekilde %12,2 arttırılarak 3,4037 TL'den 3,8155 TL'ye yükseltilmiştir.

Gerçek kaynak fiyatın tespitinde Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen beş kaynak ülke ve ilgili ürünün imal veya ithal edildiği ülkelere bakılarak ruhsatlı ve piyasada satışı olması durumunda depocuya iskonto hariç en düşük satış fiyatının tespiti genel esastır. Gerçek kaynak fiyat belirlenirken, ürünün piyasadaki çekildiği ülkelerdeki fiyatı dikkate alınmaz.

İlacın gerçek kaynak fiyatın tespitinde ürünün özelliği (ithal veya imal referans ürün, ithal veya imal eşdeğer ürün, fiyat korumalı ürün, özel şarta tabi olan ürün) veya ürünün referans alınan kaynak ülkelerde piyasada satışı olmaması durumunda Beşeri Ürünlerin Fiyatlandırması Hakkında Tebliğinde yer alan esaslar ve adımlar dikkate alınmaktadır. Örneğin ithal referans ürünün gerçek kaynak fiyatı tespitinde kaynak ülkelerde ve serinin serbest bırakıldığı/ithal edildiği ülkelerde referans ürün yoksa ürünün AB ülkelerindeki en düşük depocuya satış fiyatı, AB ülkelerinde de yoksa herhangi bir ülkedeki ürünün depocuya satış fiyatı dikkate alınmaktadır. İmal referans ürün de bir adım daha giderek herhangi bir ülkedeki depocuya satış fiyatı yoksa maliyet kartında belirtilen fiyat uygulanmaktadır.

Maliyet kartına göre fiyat alan ürünlerde maliyet kartında beyan edilen toplam fiyatın %100'ü depocuya satış fiyatı olarak belirlenir. Depocuya satış fiyatı dönemsel avro değerine bölünerek gerçek kaynak fiyat bulunur. Maliyet kartı ile fiyat almış olan referans veya eşdeğer bir ürün, başka bir ürüne kaynak ürün olarak gösterilemez. Bu sebeple gerçek kaynak fiyat alabileceği bir ürün bulunmayan ürünler için de maliyet kartı ile fiyat başvurusu yapılır. Maliyet kartı ile fiyat talep edilen ürünün depocuya satış fiyatı, fiyat listesindeki kaynak teşkil etmeyen ve piyasada olan en yüksek fiyatlı birebir eş ürünün depocuya satış fiyatını geçemez.

Beşeri tıbbi ürünün fiyatının belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar tebliğinde belirtilen usullerle gerçek kaynak fiyatı tespiti yapılamayan ürünlerin fiyatları Fiyat Değerlendirme Komisyonunu tarafından belirlenir.

Referans ürünlerin depocuya satış fiyatı eşdeğer ürünler piyasaya çıkıncaya kadar gerçek kaynak fiyatı geçemez; eşdeğer ürünü piyasaya verilen referans ürünün depocuya satış fiyatı gerçek kaynak fiyatın en fazla %60'dır; referans ürünü ülkemizde bulunmayan eşdeğer ürünlerin de depocuya satış fiyatı gerçek kaynak fiyatının %60'dır; ilk eşdeğer üründen itibaren tüm eşdeğer ürünlere de referans ürüne ait gerçek kaynak fiyatın en fazla %60'ı kadar depocuya satış fiyatı verilebilir.

İlk eşdeğer ürün ile birlikte Sağlık Bakanlığınca belirlenen fiyat sonrası oluşacak gerçek kaynak fiyat düşüşleri %60'lık sınırın altına ininceye kadar depocuya satış fiyatına yansıtılmaz. Gerçek kaynak fiyat %60 sınırının altına indiğinde ise yeni gerçek kaynak fiyatın %100'üne kadar depocuya satış fiyatı alınabilir; bu usul eşdeğer ürünler için de aynı şekilde uygulanır. Eşdeğer ürünlerin depocuya satış fiyatı referans ürünlerin kaynak olarak tespit edilen depocuya satış fiyatından yüksek olamaz.

Herhangi bir farmasötik şekli dünyada ilk defa 01.08.1987 tarihinden önce pazara çıkan ürünler fiyat korumalı ürün olarak kabul edilir. Depocuya satış fiyatı 13,17 TL'nin (her yıl Avro değerindeki yapılacak olan değişiklik oranında bu miktar güncellenmektedir. 19.02.2020 tarihinde 11,75 TL den 13,17 TL olarak güncellenmiştir) üzerinde olan fiyat korumalı referans ürünlerin fiyatları gerçek kaynak fiyatın en fazla %80'i kadar olabilir. Sağlık Bakanlığınca belirlenen fiyat sonrası oluşacak gerçek kaynak fiyat düşüşleri %80'lik sınırın altına ininceye kadar depocuya satış fiyatına yansıtılmaz. Gerçek kaynak fiyat %80 sınırının altına indiğinde ise yeni gerçek kaynak fiyatın %100'üne kadar depocuya satış fiyatı alınabilir; bu usul eşdeğer ürünler için de aynı şekilde uygulanır. Eşdeğer ürünlerin fiyatı referans ürünün kaynak olarak tespit edilen depocuya satış fiyatını geçemez.

Depocuya satış fiyatı 13,17 TL ve altında olan fiyat korumalı ürünler, depocuya satış fiyatı 6,89 TL'nin altında olan bütün ilaçlar, reçetesiz ilaçlar, kan ürünleri, tıbbi mamalar, radyofarmasötik ürünler, enteral beslenme ürünleri, alerji ürünleri, yetim ürünler, geleneksel bitkisel tıbbi ürünler, biyobenzer ürünler, hastane ürünleri, serumlar, kamu tarafından bedeli ödenecek ilaçlar listesinde yer almayan ilaçlar ile Fiyat Değerlendirme Komisyonu tarafından belirlenecek olan aşılarda ve halk sağlığı yönünden kritik önemi haiz ürünler için Bakanlar Kurulu Karar hükümlerine bağlı kalınmaksızın ayrıca fiyatlandırma yapılabilir. Bu ürünlerin fiyatlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar; Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının görüşleri alınarak Sağlık Bakanlığınca düzenlenecek tebliğ ile belirlenir.

Fiyat Değerlendirme Komisyonu, 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73'üncü maddesine göre alternatif geri ödeme modelleri kullanılarak yapılacak alımlara konu ilaçlar için, Bakanlar Kurulu

Karar hükümlerine bağlı kalınmaksızın ilaç fiyatlarını ve/veya kâr oranlarını farklılaştırarak veya farklı fiyatlandırma modelleri kullanarak belirleyebilir.

B. Fiyat Değerlendirme Komisyonu

İlaç fiyatlarının değerlendirilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığının koordinatörlüğünde Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının en az genel müdür veya yetkilendirdiği temsilcilerinin katılımıyla Fiyat Değerlendirme Komisyonu oluşturulur.

1. Komisyon, her takvim yılının ilk altı ayında ayda bir kez toplanır. Ancak, gerektiği hâllerde Komisyonca temsilcisi olan kurumlardan herhangi birinin daveti üzerine olağanüstü toplanır. Komisyona başvurular, TİTCK tarafından talep edilmediği sürece, yılda bir kez sadece TİTCK tarafından ilan edilen dönemde yapılabilir.

2. Komisyon, ilaç fiyatlarının artırılması, azaltılması, aynı kalması veya bu Tebliğ hükümlerine göre fiyatı belirlenemeyen ürünlerin fiyatlarının belirlenmesi yönünde kararlar alır.

3. Komisyon, her takvim yılının ilk altı ayında ilaç fiyat listesindeki daha önce Komisyonca artış verilmiş ilaçları yeniden değerlendirerek verilmiş olan artışların azaltılması, geri alınması veya aynı kalması yönünde kararlar alır.

4. Komisyon, her yılın ilk kırk beş günü içerisinde toplanarak beşeri tıbbi ürünlerin fiyatlandırılmasında kullanılacak 1 (bir) Avro değerini ilan eder. İlaç fiyatlarının tespitinde kullanılan Avro değerinde yapılacak olan değişiklikler; ilan edilen Avro değerinin bir önceki yıla göre artış yönünde olması durumunda Komisyon kararının ilanından itibaren 5 gün sonra, ilan edilen Avro değerinin bir önceki yıla göre düşüş yönünde olması durumunda Komisyon kararının ilanından itibaren 45 gün sonra yürürlüğe girer.

5. Komisyonun sekreteryaya hizmetleri TİTCK tarafından yürütülür.

6. Komisyonun çalışma usul ve esasları TİTCK tarafından Komisyona temsilci veren kurumların görüşü alınarak hazırlanan ve TİTCK resmî internet sitesinde yayımlanarak yürürlüğe konulan yönerge ile düzenlenir.

7. Komisyon, 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73'üncü maddesine göre alternatif geri ödeme modelleri kullanılarak yapılacak alımlara konu ilaçlar için, Karar ve bu Tebliğ hükümlerine bağlı kalınmaksızın ilaç fiyatlarını ve/veya kâr oranlarını farklılaştırarak veya depo/serbest eczanelere kutu bazlı hizmet bedeli ödenmesi gibi farklı fiyatlandırma modelleri kullanarak belirleyebilir.

8. İlaç fiyatlarında Komisyonca belirlenecek oranlarda artış yapılabilir. Ancak, Komisyon tarafından alınan ürüne özgü olmayan genel artış kararları talep olması halinde Kurumca diğer ürünler için de uygulanır.

9. Halk sağlığı gerekçesiyle piyasada bulunması zorunlu olan ürünler ile piyasada bulunabilirliğinin teminiyle kamu maliyesi açısından tasarruf sağlayan ürünlerin fiyatları, Komisyon kararı ile yükseltilebilir.

C. Kâr oranları

Türkiye ilaç sektöründe depocu ve serbest eczane kârları aşağıda belirlenen oranlar dikkate alınarak oluşturulur (İlaç Fiyat Tebliği).

Tablo 1. Türkiye İlaç Sektörü Depocu ve Eczacı Kâr Oranları.

Kaynak: İlaç Fiyat Tebliği

Depocuya Satış Fiyatının;	Depocu Kârı (%)	Eczacı Kârı (%)
10 TL'ye kadar olan kısmı için (10 TL dâhil)	9	25
10- 50 TL arasında kalan kısmı için (50 TL dâhil)	8	25
50-100 TL arasında kalan kısmı için (100 TL dâhil)	7	25
100-200 TL arasında kalan kısmı için (200 TL dâhil)	4	16
200 TL üstünde kalan kısmı için	2	12

D. İlaç Fiyatlarının Hesaplanması

Türkiye ilaç sektöründe İlaç Fiyat Tebliği doğrultusunda belirlenen depocu ve serbest eczane kârlarına göre farklı fiyat baremlerindeki ilaçlar için perakende satış fiyatları aşağıdaki şekilde oluşmaktadır.

Tablo 2. İlaç Fiyatları Örnek Hesaplama Tablosu.

Kaynak: İlaç Fiyat Tebliğine Göre Hesaplanmıştır.

KDV Hariç Depocuya Satış Fiyatı (TL)	Depocu Kârı (%)	KDV Hariç Depocu Satış Fiyatı	Eczacı Kâr (TL)	KDV Hariç Eczacı Satış Fiyatı	KDV Dâhil Perakende Satış Fiyatı	Ortalama Depocu Karı (%)	Ortalama Eczacı Kârı (%)
10	0,90	10,90	2,72	13,62	14,71	9,00	24,95
50	4,10	54,10	13,52	67,62	73,03	8,20	24,99
100	7,60	107,60	26,90	134,5	145,26	7,60	25,00
200	11,60	211,60	43,54	255,14	275,55	5,80	20,58
400	15,60	415,60	68,02	483,62	522,30	3,90	16,37